

SJ litt H3/Hs

SJ började 1907 tillverka speciella kylvagnar littera H3 (sedemera Hs). De kyldes med is som fylldes på genom luckor i taket. Man provade flera modeller och med olika system för cirkulation av kyl Luft, bl a system "Frigator". En hel del tekniska bekymmer gjorde att man gick ifrån de mekaniska systemen och från 1924 är det bara kylning med is utan mekanisk kylanordning. Den intresserade kan läsa mer i 75-års skrften, SJ 1906-31.

Varianter med det här aktuella utseendet började tillverkas från 1910 och framåt.

Nummer som är aktuella är 26238-26277, 26318-26367, 26568-26667, 26968-27017, 26700-27742, 27868-27887. Som underlag för den här byggsatsen har använts leveransfoto på 26606 och 27719, och i viss mån 26229.

De här vagnarna har uppenbarligen byggts om i diverse omgångar. Den enda (?) idag kvarvarande vagnen, nr 26581, finns i Klippan hos KLJ. På denna är den liggande panelen bytt till stående, skjutdörren har bytts till en tvådelad variant, sidobalkarna har kompletterats med extra snedsteg. Exakt historik för detta är inte möjlig att ge.

Dörrar

Dörrarna görs av tre delar (1)-(3) som byggs i skikt. Börja med dela upp delarna och plocka bort andra delar som sitter inuti innerramen (1). Studera språngskissen så du delar upp delarna på rätt sätt.

Löd ihop innerramen (1) och dörren (2). Löd lämpligen från insidan i innerramen.

Lossa de bägge rattarna på dörramen (3) i ytterkant. Vik tillsammans med handtaget mitt på tvärbalken upp lite grann så de inte löds fast i dörren. De ska mot slutet boccas fram ytterligare men de är ömtåliga och mår bäst av skyddas ett tag till.

Löd fast dörramen på dörren.

Vik på vagnsidorna i:

- 'golven'

- nederdelen av buffertbalken på (4)

- gavlarna

Löd fast dörrpaketet i (rensade) dörröpp-

ningar i vagnsidorna (4) och (5), lämpligen från insidan.

Korg

Löd ihop sidorna med varann.

Såga till ett tak (6) med rejäl råge. Forma med en gavel som mall. Löd inifrån fast korg och tak runt om. Såga/klipp/fila in taket så att det sticker ut ca 0.7 mm på varje sida.

Kapa till två långbalkar (7). Löd fast jäms med 'golvens' innerkant. Du ska få ca 21.8 mm mellan långbalkarna.

Bocka till buffertbalken (8). Forma ändarna på de utstickande långbalkarna så de passar mot buffertbalken. Mått med plattformsgolvet (9) så att långbalkarna inte är för långa. Löd fast buffertbalken och plattformsgolvet mot långbalkarna.

Detaljer korg

Tag loss hörnjärnen (10). Knacka med nitstans ut nitarna på dessa. Vik ihop. Löd fast i hörnen på korgen. Observera att det finns ett vänster- och ett högerutförande.

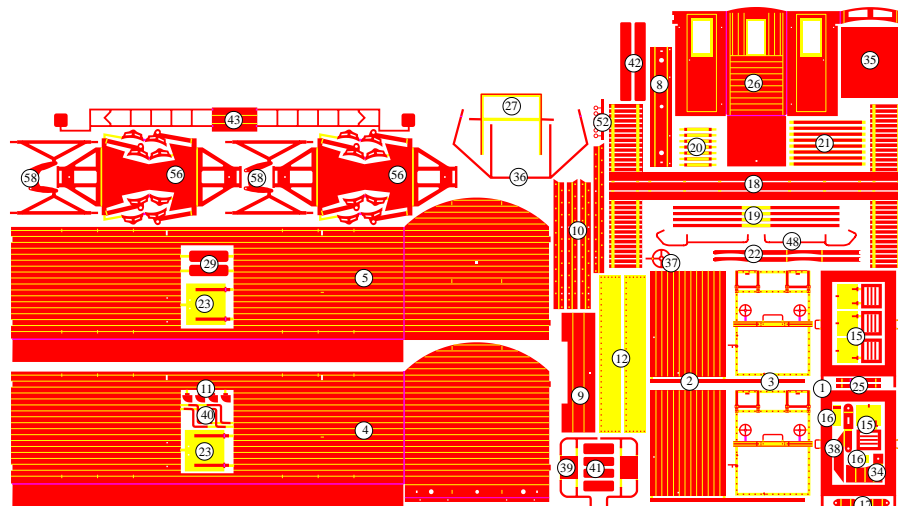
Tag loss sidorna (11) till dörrskärm (12). Dessa skall lödas fast i de slitsar som finns i vagnssidan på vardera sidan om dörren. Såga en liten slits i taket mitt för slitsarna i väggarna. Löd fast gavlarna.

Kapa till 12 st sidobalkar (13). Fasa 45 grader i toppen. Längs sidorna finns inetsat lägesmarkeringar. Löd fast centrerat ovanpå dessa. Löd fast dörrskenan under dörren i de bägge balkarna till höger om denna.

Bocka till dörrskärm (12). Löd fast i tak och i de tidigare monterade sidorna (11).

Justera längden på sidobalkarna så att underkant hamnar 0.6 mm ovanför långbalks underkant. Fasa även underkant i 45 grader. Löd fast plattjärn (14) mellan underkant på sidobalkarna och livet i långbalkarna enligt figur. Gör så även under dörren och vid plattform.

Löd fast ventilationsluckor (15) på sidorna. Luckorna var vid transport antagligen stängda, men det finns bilder där de är

Stycklista

ID	Ant	Benämning
1	2	Innerram dörr
2	2	Dörr
3	2	Dörram
4	1	Vagnsida, vänster
5	1	Vagnsida, höger
6	1*	Tak, min 88.3 x 37.0 x 0.3 mm
7	2*	Långbalkar, 92.3 mm, U 3x1
8	1	Buffertbalk
9	1	Plattformsgolv
10	2+2	Hörnjärn
11	4	Sidor till dörrskärm
12	2	Dörrskärm
13	12*	Sidobalk, 27.5mm, U 1x0.5
14	18*	Plattjärn, 1x0.3 mm mä
15	4	Ventilationsluckor
16	2	Luckor
17	2	Stötdämparfäste
18	1	Taktrall
19	4	Stödrribbor, långa
20	7	Stödrribbor, korta
21	4	Ribbor, ovarsida
22	2	Luckramar
23	2	Luckor
24	2*	Luckhandtag, 0.3 mm
25	2	Luckstöd
26	1	Bromshytt
27	1	Hyttstöd
28	2*	Gavelbalkar, hyttgavel, L 1x1
29	2	Fotsteg, hytt
30	2*	Handtag
31	2*	Handräcke, 0.3 mm mä
32	2*	Handräcke, 0.3 mm mä
33	1*	Bromsskruv, 0.5 mm mä
34	1	Bromsskruvskydd
35	1	Hyttak
36	1	Plattformsräcke
37	1	Bromsratt
38	1	Bromsväxelhus
39	2	Fotstegskonsoll, plattform
40	4	Fotstegskonsoll, dörr
41	4	Fotsteg, plattform
42	2	Fotsteg, dörr
43	1	Stege
44	2*	Gavelbalkar, stegände, L 1x1
45	4*	Handräcke, hörn, 0.3 mm mä
46	2*	Handtag, dörr, 0.3 mm mä
47	2*	Diagonalhandtag, dörr, 0.3 mm
48	2*	Handräcke vid stege
49	2*	Slutsignalhållare
50	4*	Snäckventiler
51	4*	Buffert
52	4	Hästdragögla
53	2	Koppelkrok
54	4*	Kopplarhandtag, 0.3 mm mä
55	1*	Golv, ca 86.1 x 31.4 x 0.3 mm
56	2	Lagergaffel
57	1*	Förbindningsstråd, 0.3 mm pianotråd
58	2	Bromsbacksstag
59	4*	Fjäderpaket, m/98
60	4*	Axelbox, mod. II/III
61	2*	Hjulaxel, ex vis MRW

* = ej med på etsark

öppna. Bägge utförandena går att göra.

Löd fast de luckor (eller vad det är) (16) som sitter längs en balk.

Bocka till och löd fast stöddämparfästet (17). Linda lite tunn tråd runt en tjockare och trä upp i fästet enligt figur.

Detaljering tak

Forma taktrallen (18) och stödrribbor (19) efter takets form. Taktrallen skall vara plan på mittbräderna, kurvad neråt takkanten. Löd fast stödribborna på taktrallens undersida, mitt för urtag på ovansidan. Urtunningen på mitten ska vara neråt för att få plats med takets rundning på mitten

Löd fast de korta stödribborn (20) under taktrallen, likaså med urtag ner. Läge motsvarande halvetsade tvärribbor i trallen.

Löd fast hela paketet på taket. Hela paketet ska lagom gå fritt från dörrskydden (12).

Löd på trallen fast ribbor (21) i urtagen i trallen på ovansidan.

Bocka och löd ihop luckramarna (22). Löd fast i taket strax utanför ändarna på taktrallen.

Löd fast luckor (23) på ramarna. Bocka till och löd fast luckehandtag (24) i luckorna.

Bocka till och löd fast luckstöden (25). Löd fast på taket så att ovankant hamnar i höjd med luckans ovansida.

Bromshytt

Bromshytt var monterat vid leveransen. När tryckluftsbroms infördes under 1920-talet försvann behovet av bromshytt och de monterades (tyvärr!) efterhand ner. Följande gäller om du ska ha hytt.

Vik och löd ihop bromshytten (26). Löd fast centrerat på gaveln. Inskärning styr i höjddled mot takutsprånget.

Montera hyttstödet (27) mellan hytt och buffertbalk.

Kapa till två gavelbalkar (28). Fasa i överkant 45 grader. Löd fast i gaveln invid bromshytten.

Löd fast fotsteg (29) mellan hyttstöd och gavelbalkar.

Bocka till och löd i hytt fast handtag (30) och handrücke (31) och (32).

Montera bromsskruv (33) och bromsskruvskydd (34).

Forma hyttak (35). Löd fast trådar och justera enligt figur. Detta gör att taket hålls på plats men kan tas bort för glasning efter målning.

I leveransutförande hade vagnen bromslangar för vakuumbroms, både svensk och dansk typ i parallell.

Utan bromshytt

Om du inte ska ha bromshytt monterar du istället:

- plattformsräcke (36)
- bromsratt (37) med -växelhus (38)
- bromsskruv (33)
- bromsskruvskydd (34)
- lämpligen tryckluftslangar

Detaljering

Borra hål i långbalkarna för fotstegskonsoller (39) och (40).

Utan att dela på paketet (39), löd fast konsollerna i långbalken. Löd fast övre och

undre fotsteg (41) på konsollerna. Kapa bort förbindningsbiten och justera konsollerna.

Löd fast fotstegskonsollerna (40) under dörrarna. Löd fast fotstegen (42) på konsollerna.

Bocka till stegen (43). Löd fast nederdelarna i buffertbalken. Löd försiktigt fast stegplattformen i gaveln. För att öka styrkan i fotstegsdelen av stegen kan man dubblera med en extra tråd. Löd fast en vinklad tråd från undersidan av fotsteget upp på buffertbalken.

Kapa till två gavelbalkar (44). Fasa i överkant 45 grader. Löd fast i gaveln precis utanför stegplattformen.

Borra upp hål för handrücken enligt figur.

Montera handrücken (45) i varje hörn av korgen, lite längre i plattformens änden.

Montera handtag (46) och (47) vid/på dörren.

Montera handrücke (48) bredvid stegen.

Montera slutsignalhållare (49) i hörnen vid bromsplattformen.

Montera snäckventiler (50) på taket.

Löd på buffertbalken fast:

- buffertar (51)
- hästdragöglor (52)
- koppelkrok (53)
- kopplarhandtag (54)

Nu ska vi göra klart dörren. Vik ner rattarna mot tvärbalken som går tvärs över ramen och löd försiktigt fast ovanpå. Vik framåt-nedåt handtaget mitt på tvärbalken. Vik upp handtagen på innerramens sidor så de går runt dörrramens tvärbalk.

Underrede

Kapa till ett golv (55). Det behöver inte nödvändigtvis vara heltäckande. Löd temporärt fast en ögla i golvet för att ha något att hålla golvet i. Löd fast golvet i vagnssidornas 'golv'.

Hjulupphängning

Bocka och löd ihop ihop lagergafflarna (56). Montera tvärstag (58) mellan bromsbackarna. Montera lagergafflarna enligt allmän beskrivning.

Montera fjäderpaket (59), axelboxar (60) och axlar (61).

Målning

(Hubrol-nummer) Sprutmåla hela korgen vit ner tom långbalkarna (White 22 el Ivory 41). Måla fönsterkarmarna på bromshytten (Matt Natural Wood 110).

Måla svart (Black Grey 182): underrede, fotsteg med konsoller, steg, rörlig buffertdel, koppelkrok, handrücken, slutsignalhållare, rattar. Dessutom det fält på sidan där man med krita gjorde markeringar och satte lappar (se figur).

Härefter klarlack (Clear 35), dekal, mjukgörare, mattlack (Matt 49 eller någon annan bättre). Väderbitning och sist glasning av fönster.

Märkning

Lämpliga dekaler finns på Jon Fasts 'svarta' ark. De skyltar som skall sitta på vagnssidan monteras först på tunn vitmålad plåt eller styrenplast.

På sidorna, ut mot hörnen, gjutna emaljskyltar:

- inventarieskylt (bansignatur + nummer)
- littera/dataskylt (Vr 15,1 ton, Lr 10,0 ton, Gyta 14,7 kvm)

På sidorna, längst ner till vänster:

HÄRTILL 6 LÖSA
SPJÄLBOTTNAR

Mitt på dörren, ovanför tvärbalken:

FÖR
MATVAROR

På rambalk från vänster:

- littera (H3 el Hs)
- vikt (Vr 15,1 ton)
- broms (VAKUUM- el TRYCKLUFTSBROMS)
- axelavstånd (5,0 m)
- tillverkarskylt
- bansignatur + nummer
- periodsmörjningstabell
- revisions- och vägningsdatum

